



Sosiaali- ja terveysministeriön yhteenveto kuulemistilaisuudesta hallituksen esityksen (HE 113/2025 vp) täydentämisestä

Teamsillä 18.8.2026 klo 9–12 järjestetyssä kuulemistilaisuudessa oli 119 osallistujaa.

Kuulemistilaisuudessa käsiteltiin hallituksen täydentävää esitystä, joka koskee teknologisten ratkaisujen käyttöä sosiaalihuollon palveluissa. Keskustelussa arvioitiin erityisesti esityksen vaikutuksia asiakkaiden oikeuksiin, palvelujen toteuttamiseen, henkilöstöön, päätöksentekoon sekä palveluntuottajien velvollisuuksiin.

Tilaisuudessa pyydetyn puheenvuoron pitivät Vanhusasiavaltuutetun toimisto, Hyvil Oy, Hali Oy, JHL ja Sahran sosiaalipalvelut Oy. Lisäksi kaikille osallistujille annettiin mahdollisuus pitää puheenvuoro.

Yleiset arviot esityksestä

Puheenvuoroissa suhtauduttiin pääosin myönteisesti teknologian hyödyntämisen sääntelyyn sosiaalihuollossa. Useat osallistajat katsoivat, että teknologiaa käytetään jo laajasti käytännössä ja että lainsäädännöllinen perusta on tarpeellinen oikeustilan selkeyttämiseksi. Samalla korostettiin, että teknologian käytön tulee aina perustua asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin eikä teknologia saa korvata asiakkaan tarvitsemaa henkilökohtaista palvelua tai inhimillistä kohtaamista.

Monissa puheenvuoroissa todettiin, että täydentävä esitys on kehittynyt aiemmasta valmisteluvaiheesta ja että erityisesti perusoikeusvaikutusten huomioiminen aiempaa tarkemmin on myönteinen muutos.

Asiakkaan itsemääräämisoikeus ja suostumus

Useissa puheenvuoroissa korostettiin, että asiakkaan mielipiteellä tulee olla todellista merkitystä teknologisten ratkaisujen käyttöönotossa. Pelkkää mielipiteen kuulemista ei pidetty riittävänä, vaan katsottiin, että asiakkaan tahto tulisi ottaa aidosti huomioon palveluiden toteutuksessa.

Esille tuotiin, että asiakkaan mielipide tulisi kirjata asiakirjoihin ja että asiakkaalle olisi kerrottava selkeästi teknologisen ratkaisun vaikutuksista sekä vaihtoehtoista tavoista toteuttaa palvelu. Mikäli asiakas ei kykene ilmaisemaan kantaansa tai ymmärtämään asian merkitystä, katsottiin tärkeäksi selvittää myös läheisten näkemykset sekä mahdollinen hoitotahto.

Monet puheenvuorot painottivat, että teknologisesta ratkaisusta kieltäytyminen ei saa johtaa siihen, että asiakas jää ilman tarvitsemiaan palveluita. Sen sijaan palvelujen järjestäjän tulee löytää muu asiakkaan tarpeisiin vastaava palveluratkaisu.

Perusoikeudet, yksityisyys ja kotirauha



Useat osallistujat nostivat esiin huolen yksityisyyden suojasta ja kotirauhan toteutumisesta. Erityisesti todettiin, että asiakkaan kanssa samassa kodissa asuvien henkilöiden oikeudet tulisi huomioida nykyistä paremmin. Pelkkää ilmoitusta etäyhteyden avaamisesta ei pidetty kaikilta osin riittävänä turvaamaan muiden asunnossa olevien henkilöiden oikeuksia.

Vammaisjärjestöjen näkökulmasta tuotiin esille huoli siitä, että teknologian käyttö saattaa käytännössä kaventaa yksityisyyttä, kotirauhaa ja perhe-elämän suojaa. Samalla kysyttiin, joutuuko asiakas luopumaan osasta perusoikeuksiaan saadakseen tarvitsemiaan sosiaalipalveluja.

Myös teknologiaratkaisujen määrittelyä pidettiin paikoin epäselvänä ja katsottiin, että lainsäädäntöön olisi hyvä sisältyä tarkempia rajauksia erityisesti tilanteissa, joissa teknologiaa käytetään asiakkaan kodissa.

Päätöksenteko ja oikeusturva

Useissa puheenvuoroissa tarkasteltiin teknologisten ratkaisujen käyttöönottoon liittyvää päätöksentekoa. Erityisesti pohdittiin tilanteita, joissa asiakas ei kykene itse tekemään päätöstä tai ilmaisemaan tahtoaan. Näissä tilanteissa pidettiin tärkeänä selkeitä päätöksentekomenettelyjä, perusteltuja ratkaisuja ja tehokkaita muutoksenhakukeinoja.

Osa puheenvuoroista katsoi, että tällaisissa tilanteissa päätösvallan tulisi kuulua viranomaiselle. Lisäksi kiinnitettiin huomiota siihen, että muutoksenhakuprosessit voivat käytännössä kestää pitkään suhteessa teknologian välittömään käyttöönottoon.

Yksityisten palveluntuottajien päätöksentekovelvollisuuksien katsottiin kaipaavan vielä täsmennystä, ja niiden arveltiin lisäävän koulutustarvetta sekä hallinnollista työtä.

Suhde sosiaalihuoltolain uudistukseen

Useat puhujat kiinnittivät huomiota siihen, että samaan aikaan valmistellaan myös sosiaalihuoltolain kokonaisuudistusta. Nähtiin riski, että teknologialainsäädäntö ja sosiaalihuoltolain muutokset muodostavat osittain ristiriitaisen kokonaisuuden.

Erityisesti huolta herätti se, että sosiaalihuoltolain uudistuksella pyritään hallinnollisen työn vähentämiseen samalla, kun nyt käsiteltävä esitys lisää arviointi-, kirjaamis- ja päätöksentekovelvoitteita. Useissa puheenvuoroissa toivottiin näiden uudistusten parempaa yhteensovittamista.

Teknologian hyödyt

Monissa puheenvuoroissa tuotiin esille teknologian mahdollisuudet parantaa palvelujen laatua, turvallisuutta ja vaikuttavuutta. Teknologian nähtiin mahdollistavan toimintakyvyn seurannan, ennakoinnin sekä riskitilanteiden havaitsemisen ennen niiden kärjistymistä.



Kehitysvammaisten henkilöiden palveluiden näkökulmasta korostettiin erityisesti sitä, että teknologia voi auttaa tunnistamaan kuormittumista, ahdistusta ja käyttäytymisen muutoksia riittävän aikaisessa vaiheessa. Tämän nähtiin voivan lisätä asiakkaan itsenäisyyttä ja vähentää tarvetta rajoitustoimenpiteiden käyttöön.

Lisäksi todettiin, että esimerkiksi sensori- ja hyvinvointitekнологia voi joissakin tilanteissa myös lisätä yksityisyyttä vähentämällä tarpeettomia tarkistuskäyntejä asiakkaan luona.

Henkilöstö ja koulutus

Monissa puheenvuoroissa korostettiin, ettei teknologia saa korvata asiakkaan tarvitsemaa inhimillistä kohtaamista eikä johtaa henkilöstön riittävyyden arvioinnissa asiakkaiden tarpeiden sivuuttamiseen. Osa puheenvuoroista kuitenkin arvioi, että teknologia voi vähentää tietyntyyppisten työtehtävien tarvetta, vapauttaa henkilöstön aikaa välittömään asiakastyöhön ja parantaa palvelujen tuottavuutta. Keskustelussa näkyi siten erilaisia näkemyksiä siitä, missä määrin teknologian käyttöönoton tulisi vaikuttaa henkilöstöresurssien tarpeeseen.

Useat puheenvuorot korostivat työntekijöiden koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen merkitystä. Teknologian käytön nähtiin muuttavan työn sisältöä ja vastuukysymyksiä, minkä vuoksi työntekijöille tulee tarjota riittävä koulutus sekä tuki uuden teknologian hyödyntämiseen.

Työntekijöiden oikeusturva, virkavastuu sekä teknologian käyttöön liittyvät vastuut nousivat useaan otteeseen esille. Lisäksi muistutettiin, että myös työntekijöihin kohdistuvan teknisen valvonnan vaikutukset on huomioitava.

Taloudelliset vaikutukset

Monet toimijat arvioivat, että teknologian käyttöönoton kustannuksia ei ole huomioitu riittävästi. Teknologiaratkaisujen nähtiin edellyttävän investointeja, ylläpitoa, teknistä infrastruktuuria sekä henkilöstön koulutusta.

Useissa puheenvuoroissa kyseenalaistettiin alkuperäiselle hallituksen esitykselle (HE 113/2025 vp) asetetut säästötavoitteet. Nähtiin riski, että hyvinvointialueet pyrkivät käyttämään teknologiaa ensisijaisesti säästökeinona asiakkaan tarpeiden sijaan. Erityisesti henkilöstövähennysten perusteleminen teknologian avulla sai kritiikkiä.

Samalla todettiin, että ilman taloudellisia kannustimia tai erillistä rahoitusta teknologian laajamittainen käyttöönotto voi olla vaikeaa.

Tietoturva, riskienhallinta ja infrastruktuuri

Useissa puheenvuoroissa katsottiin, että esityksessä tulisi arvioida nykyistä kattavammin teknologian käytön riskejä. Esiin nostettiin sähkö- ja tietoliikenneverkkojen



toimintavarmuus, tietoturvaohjat, teknologisten järjestelmien haavoittuvuudet sekä teknologian nopea kehitys.

Huolta herättivät myös hyvinvointialueiden valmiudet hankkia ja arvioida turvallisia teknologiaratkaisuja sekä asiakkaiden mahdollisuudet ymmärtää teknologiaan liittyviä sopimuksia ja riskejä.

Soveltamisohjeiden tarve

Lähes kaikista näkökulmista korostettiin soveltamisohjeiden merkitystä. Useiden toimijoiden mukaan lain käytännön toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaista ohjeistusta muun muassa arvioinnista, kirjaamisesta, omavalvonnasta, päätöksenteosta ja teknologian käytön seurannasta.

Lisäksi katsottiin, että soveltamisohjeita valmisteltaessa tulisi kuulla palveluntuottajia, järjestöjä, teknologiatoimittajia sekä muita käytännön toimijoita.

Yhteenveto

Puheenvuoroissa vallitsi laaja yhteisymmärrys siitä, että teknologian käyttöä sosiaalihuollossa koskeva sääntely on tarpeellinen ja tervetullut uudistus. Samalla korostettiin, että teknologia on ensisijaisesti asiakkaan hyvinvointia ja turvallisuutta tukeva väline, ei palvelujen korvaaja eikä säästöinstrumentti. Asiakkaan itsemääräämisoikeuden, yksityisyyden, palvelujen saatavuuden, henkilöstön riittävyyden ja tietoturvan tulee säilyä sääntelyn keskeisinä lähtökohtina.